

Маман кеңесі

МАЛЫ САУДЫҢ -
ЖАНЫ САУ

Бруцеллез - жұқпалы індет. Онымен барлық мал түлігі және адам да ауырады. Аурудың қоз-дырғышы - бруцелла. Ірі қара малдар, буйволдар, түйе мен жылқыларда бруцелла абортус, шошқалар мен бұғыларда - бруцелла суис, қой-ешкілерде - бруцелла мелитензис, ет қоректілерде (ит, қасқыр, түлкі) бруцелла канис түрлеріне бөлінеді.

Бруцеллез қоздырғыштары қоршаған ортаға біршама төзімді. Жер бетінде 40 күнге дейін, 5-8 см тереңдікте 60 күнге, ылғалды жерде 3 айға дейін тіршілік ету қабілетін жоймайды. Бруцеллезбен ауырған мал ауру таратудың негізгі көзі болып табылады. Бұл аурудың қоздырғышы ауру мал организмінен сүт, несеп, нәжіс арқылы сыртқы ортаға шығады. Іш тастаған мал өте қауіпті, қағанақ, шарана суымен бруцелла көптеп бөлінеді.

Бруцеллез сау малға ауру малдан жұғады. Егер адамдар ветеринариялық ережелерді сақтамаса, бруцеллезбен ауырған малды күтіп-баққан кезде, залалсыздандырылмаған сүті мен етін ішіп-жегенде ауруға шалдығады. Аурудың бұқаның ұрығы арқылы таралуы да мүмкін. Бруцеллезбен ауырған сиырдан туған бұзау да ауру тарату көзі болып табылады.

Шаруашылықтарда бруцеллезбен ауырған сиырдан туған ұрғашы төлді өсіруге тиым салынады. Бруцеллез

ның негізгі себебі болып табылады. Олар - ауруды сыртқы белгілері бойынша анықтау (клиникалық), ауру қоздырғышын бөліп алу (бактериологиялық), микроскоп арқылы ауру қоздырғышын табу (бактериоскопиялық), лабораториялық жануарларды ауырту (биологиялық), қан сарысуын зерттеу (серологиялық) және аллергиялық тәсілдер.

Қазіргі күнге көп қолданылатын тәсіл сероло-гиялық яғни қан сарысуын зерттеу. Бұл тәсіл ауру қоздырғышы организмге енгеннен кейін, қоздыр-ғышқа төн заттардың -антителаның қан сарысуында пайда болуы. Осы антителаларды анықтау, яғни, малдың бруцеллезге шалдыққан-шалдықпағанын білу үшін зертханаларда серологиялық реакциялар қолданылады. Олар РА-аглютинация, РСК - комплиментті байланыстыру. РДСК - комплименттерді суыққа ұзақ байланыстыру, РБП - розбенгал антигенімен жасалатын пластикалық аглютинация.

Бруцеллез ауруына шалдыққан мал бастары жедел түрде оқшауландырылып, асыл тұқымдық және тағы басқа қасиеттеріне қарамастан санита-риялық сойыс арқылы қайта өңдеу кәсіпорнына өткізілуі шарт. Ауру шыққан елді мекенге шаруа қожалықтарына шектеу қойылып, сауықтыру шаралары жүргізіледі. Сауықтыру барысында әр 15-20 күн

бүкіл денеге зардабы тез тарайтын ауруға жатады. Қоздырғыш денеге енгеннен кейін, аз уақыт ішінде оны қаннан, лимфа торабынан талақ, бауыр, бүйрек және жілік майынан бөліп алуға болады. Аурудың клиникалық түрі - іш тастау, қынаптың ірінді түрде қабынуы салдарынан малдың қысыр қалуы, буындағы сіңір қабының сарысулы ісігі, тұқымдық бездің шамадан тыс ісуі түрінде өтеді. Ауру малдың шуы ұзақ уақыт өздігінен түспейді, жатырда сасық ірінді сарысу жиналып әлсін-әлсін жеңіл толғақтың кезінде бөлініп тұрады. Аурудың дер кезінде анықтау оны жою және болдырмау үшін жүргізілетін шаралар жүйесінің нәтижелі болуы-

мерзімінде қан сарысуы бруцеллез ауруына зерттеледі. Зерттеу барысында 2 рет теріс, нәтиже алынса елді мекен немесе шаруашылық құрылым сауықтандырылды деп есептелініп, ағымдағы және қорытынды дезинфекция жасалынып шектеу алынады. Бруцеллез ауруы адамға жұғатын қасиетін еске ала отырып, ауру малды қайта өңдеу кәсіпорнына өткізу және басқа да сақтандыру іс-шараларын (сүтті, қаймақты шикідей пайдаланбау) орындаған жөн.

А.ОРАЗАЛИН,
аудандық ветеринария-
лық станциясының
эпизоотологы.

ХАБАРЛАНДЫРУ

WFjY1ZVWldCU0VNTER
Wb0pGQT09.

Конференция идентифика-
торы: 526 442 5850 Пароль:
d9YPrY.

4) Белгіленген қызметтің
бастамашысы: «Бапы Мәталс»
ЖШС, БСН 140240031956, Ал-
маты қ, Достық даңғылы, 132,
2 кеңсе, т.: +7(7212) 44-58-30,
+7-701-7458769.

5) Болуы мүмкін әсерлер
туралы есептерді жасаушы-
лардың немесе стратегиялық
экологиялық бағалау жөніндегі
есептерді дайындау бойынша
сырттан тартылған сарапшы-
лардың немесе мемлекеттік
экологиялық сараптама объек-
тілерінің құжаттамасын,
тиімділікті арттыру бағдарла-
маларын, қоршаған ортаны
қорғау жөніндегі іс-шаралар
жоспарларын әзірлеушілердің
деректемелері және байланыс
деректері: Баймульдина Н.Н.,
Караганды қ., Московская к.,
4, 36 к., т.+7(7212) 44-58-30,
+7-701-7458769.

6) Жоба материалдары
мына сайтта орналастырылғ-

ан: ecoportal.kz және https://
www.gov.kz/ memleket /
entities / karaganda-tabigat /
press?lang=ru;

7) Жоба материалдары
бойынша қосымша ақпаратты
мына мекенжай бойынша
алуға болады: Караганды қ.,
Московская к., 4, 36 к. т.:
+7(7212) 44-58-30, +7-701-
7458769, эл.пошта:
info@bapy.kz Баймульдина
Наталья Николаевна, эколог.

8) Ескертулер мен ұсыны-
стар мына сілтеме бойынша
қабылданады: ecoportal.kz
және мына мекен-жайы бой-
ынша:

1) 100000 Караганды қала-
сы, И.Лобода көшесі, 20, Кара-
ганды облысының Табиғи ре-
сурстар және табиғат пайда-
лануды реттеу басқармасы,
эл. мекен жайы: expertiza.
upr_krg@mail.ru; т.+7 (7212)
568-166;

2) 100019, Караганды қ.,
Московская көшесі, 4, 36 кең-
се, т. +7(7212) 44-58-30, +7-
701-7458769 эл.мекенжайы:
info@bapy.kz.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

WFjY1ZVWldCU0VNTER
Wb0pGQT09.

Идентификатор конферен-
ции: 526 442 5850 Пароль:
d9YPrY.

4) Инициатор намечаемой
деятельности: ТОО «Бапы Мә-
талс», БИН 140240031956, г.
Алматы, пр. Доостык, 132, оф.2;
т. +7(7212) 44-58-30, +7-701-
7458769.

5) реквизиты и контактные
данные составителей отчетов о
возможных воздействиях, или
внешних привлеченных экспер-
тов по подготовке отчетов по
стратегической экологической
оценке, или разработчиков до-
кументации объектов государ-
ственной экологической экспер-
тизы, программ повышения эф-
фективности, планов меропри-
ятий по охране окружающей
среды: Баймульдина Н.Н. г.Ка-
раганда, ул.Московская 4,
оф.36, т. +7(7212) 44-58-30, +7-
701-7458769.

6) Материалы проекта раз-
мещены на сайте: ecoportal.kz
и https://www.gov.kz/

memleket/entities/karaganda-
tabigat/press?lang=ru;

7) Дополнительную инфор-
мацию по материалам проек-
та можно получить по адре-
су: г. Караганда, ул. Москов-
ская 4, оф.36, т.+7(7212) 44-
58-30, +7-701-7458769, эл.поч-
та: info@bapy.kz. Баймульди-
на Наталья Николаевна, эко-
лог.

8) Замечания и предложе-
ния принимаются: по ссылке
ecoportal.kz и по адресам:

1) 100000 г. Караганда, ул.
И.Лободы, 20. Управление
природных ресурсов и регу-
лирования природопользова-
ния Карагандинской области-
эл.адрес: expertiza. upr_krg
@mail. ru; т. +7 (7212)568-166;

2) 100019, г. Караганда, ул.
Московская4, оф.36, т.+7(7212)
44-58-30, +7-701-7458769, эл.-
почта: info@bapy.kz.

Жәдігер

ШОҚПАР

Бес қарудың бірі шоқ-
пар ежелден қасиетті
қаруға баланған. Ердің бір
қанатындай болған бұйым
тірші-лікке тірек қана
емес, жалғыз жаяу жола-
ушының жан серігіне
айналған кездер аз емес.
Қарудың тасасында
жұмбағы көп тылсым сыр
тағы бүгіп жатыр. Өріден
жеткен аңыз-дастандар да
шоқпардың шоқтығы биік
қару екенін әйгілейді.

«Жылқының жалында,
түйенің қомында жүрген
аталарымыз шоқпарды
әруақты ердің айбары деп
білген. Бұл жай ғана қу
ағаш емес, тарих пен
тағылымның айнасы.

Жаугершілік заманда
оларға серік болған,

төрінде ілулі тұрған
құнды мұрасы еді.
Қазақтың көшпелі
тұрмысындағы қару-
жарақ түрлерінің бірі
- шоқпар қол қаруы.
Түркі халықтарында
көне заманнан қолда-
нылып келе жатқан
соғыс қаруы. Сойыл-
дан қысқа, бас жағы
жұмыр болады.

Шоқпарды ырғай,
тобылғыдан жасағанда
түбірін қоса қазып
алады да, бас жағын
жұмырлайды.

Музей қорындағы
шоқпарды басы мен
сабын біртұтас қылып,
түбірлі ағаштан жаса-
ған.

Өлшемі: 57 см.

Материалы - ағаштан
жасалған.